

Kristjan Tuul
OÜ Advokaadibüroo Namm vandeadvokaat
kristjan.tuul@abnamm.ee

Teie: 11.08.2026

Meie: 24.08.2026 nr RP-6-4/26/341-1

Vastus pöördumisele

Tänan Teid pöördumise eest, milles avaldate muret isikute eraelu ja sõnumisaladust puudutavate andmete kogumise ulatuse ning õigusliku aluse osas. Palute hinnata, kas prokuratuur (1) teab, et kohtueelses menetluses kasutati praktikat nõuda KrMS § 215 alusel teenusepakkujatelt välja e-postkastide sisu ilma kohtu loata; (2) peab Riigikohtu 08.06.2026 otsuses nr 1-22-7314/268 kirjeldatud praktikat üksikjuhtumiks või võimalikuks, et tegemist oli laiemalt kasutatud praktikaga; (3) on pärast Riigikohtu otsust/varasemaid kohtulahendeid algatanud sisemise kontrolli või andnud juhiseid uurimisasutustele; (4) on analüüsinud, kui paljusid menetlusi võis sarnane praktika puudutada; (5) peab vajalikuks kontrollida varem kogutud tõendite õiguspärasust juhtudel, kus e-postkastide sisu võidi saada teenusepakkujalt ilma kohtu loata; (6) on andnud/kavatseb anda juhiseid side- ja teenusepakkujatelt andmete küsimise tingimuste kohta; (7) peab vajalikuks algatada distsiplinaar- või muid kontrollimenetlusi, kui ilmneb süsteemne õigusvastane praktika.

Teie arvamuse kohaselt kogutakse isikute eraelu ja sõnumisaladust puudutavaid andmeid ulatuslikult ja ilma seadusest tuleneva õigusliku aluseta juba pikemat aega. Väidetavalt kinnitab seda ka riigiprokurör Taavi Perni tõdemus 29.07.2026 kassatsioonis kriminaalasjas nr 1-22-2122 (punkt 4.110). Juhin tähelepanu, et kassatsiooni punktis 4.110 märgib riigiprokurör järgmist: „Maakohus pidas T. Tamme e-kirju menetluses lubamatuks tõendiks. Kõnealuse seisukoha vaidlustas prokurör apellatsioonis leides, et T. Tamme e-postkasti vaatlus on tõendina siiski lubatav. Nii asus prokurör ringkonnakohtule esitatud apellatsioonis seisukohale, et T. Tamme e-kirjavahetus oli käsitletav lubatava tõendina põhjusel, et e-kirjade kogumine toimus menetluspraktikas tavapärasel viisil – KrMS § 215 sätestatud päringuga. Just sel viisil saadud andmeid vaadeldi tõendis nr 24. Seega on Kaitsepolitseiamet erinevalt kohtu hinnangust saanud e-kirjad enda valdusesse seadusliku ja menetluspraktikas aktsepteeritud toiminguga. Tegemist oli e-kirjadega, millede tõendina kogumisele ei rakendunud PS § 43 sätestatud piirangud, kuivõrd kirjad polnud enam saatmisprotsessis, vaid olid T. Tammele juba saabunud. Kõnealune seisukoht oli kooskõlas ka Riigikohtu seisukohtadega lahendis 3-1-1-93-15.“. Kassatsioonist nähtub niisiis riigiprokuröri seisukoht, et vaidlusalune e-kirjade päring teostati menetlustoimingu ajal, s.o 2021. aastal, kehtinud menetluspraktikat järgides ja kooskõlas Riigikohtu 20.11.2015 otsusega nr 3-1-1-93-15. Kassatsioonist ei saa aga teha järeldust, et taoline menetluspraktika kehtib tänaseni. Sõltumata kriminaalasjas nr 1-22-2122 tuvastatust on prokuratuur juba 2021. aastale järgnevalt menetluspraktikat oluliselt muutnud. Käesoleval ajal kogutakse e-kirju valdavalt läbiotsimise käigus andmekandjate äravõtmise ja vaatlusega, mitte KrMS § 215 alusel päringuga. Ka Telia Eesti AS ja Zone Media OÜ on aastaid tagasi oma varasemat

praktikat muutnud ja nõuavad menetlejalt läbiotsimismäärust.

Prokuratuuril puudub täpne statistika, kas Riigikohtu 08.06.2026 otsuses nr 1-22-7314/268 kirjeldatud 2021. aasta praktika oli üksikjuhtum või oli toona tegemist laiemalt kasutatud praktikaga. Tuginedes pikaajalisele töökogemusele prokuratuuris pean seda pigem erandlikuks juhtumiks, sest ka 2021. aastal koguti e-kirju enamjaolt läbiotsimise käigus andmekandjate äravõtmise ja vaatlusega. Prokuratuur pole eraldi 2021. aasta praktikat e-kirjade kogumisel kaardistanud, alustanud sisemist kontrolli, andnud juhiseid uurimisasutusele jms ega pea seda käesoleval ajal vajalikuks, sest praktika on vahepeal oluliselt muutunud ning ka varasemalt ei esitatud päringuid Telia Eesti AS-ile ja Zone Media OÜ-le e-postkasti sisu saamiseks ilma õigusliku aluseta, vaid tugineti Riigikohtu asjakohasele praktikale, mille kohaselt sai KrMS § 32 lg 2 ja KrMS § 215 lg 1 alusel esitada päringu e-postkasti sisu saamiseks (vt RKKKo 20.11.2015 nr 3-1-1-93-15, p 64 jj).

Täiendavalt märgin, et Justiits- ja Digiministeerium edastas prokuratuurile kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks kriminaalmenetluse seadustiku muudatuste väljatöötamiskavatsuse, mis puudutab e-postkastides ja nutiseadmetes sisalduvate tõendite kogumise regulatsiooni süüteomenetluses. Oma arvamuses tervitas prokuratuur väljatöötamiskavatsuse eesmärki luua elektroonsete tõendite kogumiseks õiguslik raamistik, mis ühelt poolt kaitseb eraelulisi andmeid ja teisalt võimaldab asjakohasel juhul kasutada neid andmeid süüteomenetluses tõendina, olles seejuures kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu ning Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga. Seega näeb ka prokuratuur vajadust selge ja üheselt arusaadava regulatsiooni järele ning on valmis sellekohastesse aruteludesse aktiivselt panustama.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Dilaila Nahkur-Tammiksaar
juhtiv riigiprokurör